

Οι πολυεθνικές, τα εγχώρια καρτέλ και η ακρίβεια

Του ΜΑΝΟΥ ΜΑΤΣΑΓΓΑΝΗ

Η πρόσφατη επιστολή του Έλληνα πρωθυπουργού προς την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για «την ασύμμετρη ισχύ των πολυεθνικών», παρά την προφανή προεκλογική στόχευση (ως γνωστόν στις ευρωεκλογές της μεθεπόμενης Κυριακής η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είναι ξανά υποψήφια για αυτό το αξίωμα, με την υποστήριξη του Κυριάκου Μητσοτάκη), φέρνει στην επιφάνεια ένα ενδιαφέρον ζήτημα. Γιατί το βρεφικό γάλα και άλλα προϊόντα που παράγονται από λίγες πολυεθνικές εταιρείες κοστίζουν περισσότερο στην Ελλάδα από ό,τι π.χ. στη Γερμανία; Τι (δεν) κάνει για αυτό η Ευρώπη;

Οι πολυεθνικές (στην πραγματικότητα: όλες οι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως εθνικότητας, που λειτουργούν σε μη ανταγωνιστικό περιβάλλον) καθορίζουν την τιμολογιακή πολιτική τους με βασικό κριτήριο το «τι αντέχει» κάθε επιμέρους αγορά. Με τεχνικούς όρους: αντιστρόφως ανάλογα με την ελαστικότητα ζήτησης. Με απλά λόγια: αν μια αύξηση της τιμής θα «διώξει» αναλογικά περισσότερους καταναλωτές, η επιχείρηση δεν θα αυξήσει την τιμή. Σε αντίθετη περίπτωση, θα την αυξήσει. Στο θέμα μας: αν η πολυεθνική

Χ θεωρεί ότι οι Έλληνες καταναλωτές «αντέχουν» να αγοράζουν ακριβότερα το βρεφικό γάλα από ό,τι οι Γερμανοί, τότε θα το τιμολογήσει ακριβότερα στην Ελλάδα από ό,τι στη Γερμανία.

Αν μπορεί βέβαια. Τι εμποδίζει ένα ελληνικό σούπερ μάρκετ να αγοράζει βρεφικό γάλα από τη Γερμανία ή από κάποιον μεσάζοντα που εκμεταλλεύεται τη διαφορά τιμών μεταξύ των δύο χωρών; Οι πολυεθνικές υποχρεώνουν τα σούπερ μάρκετ να υπογράφουν ιδιωτικά συμφωνητικά που τα δεσμεύουν να αγοράζουν στις τιμές που επιβάλλουν εκείνες. Οπως αναφέρει η απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τέτοια ιδιωτικά συμφωνητικά συνιστούν «εδαφικούς περιορισμούς προσφοράς» (TSC), που έρχονται σε σύγκρουση με το κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού, και για αυτό απαγορεύονται, εάν διαπιστωθεί ότι ο προμηθευτής κατέχει δεσπίζουσα θέση στην αγορά. Είναι φανερό ότι κάπου εκεί υπάρχει κενό. Για την κάλυψή του η Επιτροπή παραπέμπει στο νέο «οικοσύστημα λιανικής» που ανακοινώθηκε πρόσφατα, ενώ μέχρι τότε καλεί σε διάλογο τα ενδιαφερόμενα μέρη. Δεδομένης της ασυμμετρίας ισχύος μεταξύ πολυεθνικών

και ενώσεων καταναλωτών, ως κρατήσουμε μικρό καλάθι.

Αυτό είναι όλο; Για όλα φταίνε οι κακές πολυεθνικές; Οχι ακριβώς. Οι Έλληνες καταναλωτές αντέχουν να πληρώνουν περισσότερο όχι επειδή είναι πλουσιότεροι, αλλά επειδή δεν έχουν άλλη επιλογή.

Ας δεχθούμε ότι για το βρεφικό γάλα που κοστίζει ακριβότερα ευθύνονται τα τερτίπια των πολυεθνικών. Για το παστεριωμένο γάλα, που επίσης κοστίζει 58 λεπτά το λίτρο περισσότερο στην Ελλάδα από ό,τι στη Γερμανία («Κ», 22 Ιανουαρίου 2024), ποιος ευθύνεται; Μια έμμεση απάντηση σε αυτό το ερώτημα έχει δοθεί από τα δικαστήρια, τα οποία έχουν καταδικάσει αμετάκλητα πέντε μεγάλες (ελληνικότατες) γαλακτοβιομηχανίες για σύσταση καρτέλ. Το 2001-2007, το καρτέλ αυτό συμπιέζε κατά 6-13 λεπτά το λίτρο την τιμή ακατέργαστου γαλακτος που εισέπρατταν οι κτηνοτρόφοι. Νέες αγωγές έχουν κατατεθεί για τα πιο πρόσφατα χρόνια. Τα καρτέλ τιμωρούνται από τον νόμο (με πρόστιμα έως 10% του τζίρου) επειδή λειτουργούν ως συλλογικοί «μονοψωνιστές» έναντι των προμηθευτών και ως συλλογικοί «μονοπωλητές» έναντι των καταναλωτών, με αποτέλεσμα χαμηλές τιμές για

τους μεν και υψηλές τιμές για τους δε. Εξ ου και η ακρίβεια.

Το γάλα είναι λοιπόν το θέμα; Οχι μόνο. Οι μονοπωλιακές καταστάσεις είναι γενικότερο φαινόμενο στις ελληνικές αγορές προϊόντων. Σύμφωνα με τις τελευταίες μετρήσεις του ΟΟΣΑ, η χώρα μας συγκαταλέγεται στις «5 λιγότερο φιλικές στον ανταγωνισμό» όσον αφορά το λιανικό εμπόριο, μακριά από τον μέσο όρο των 37 κρατών-μελών του οργανισμού.

Πράγματι, ενώ τα μνημόνια πέτυχαν να απελευθερώσουν την αγορά εργασίας (με αποτέλεσμα χαμηλούς μισθούς), απέτυχαν να κάνουν το ίδιο στις αγορές προϊόντων (με αποτέλεσμα υψηλές τιμές). Οι πάλαι ποτέ συνδικαλιστικές «συντεχνίες», πραγματικές και όχι, πττήθηκαν. Όμως, τα διάφορα επιχειρηματικά λόμπι προστάτευσαν τα συμφέροντά τους πολύ πιο αποτελεσματικά (εις βάρος των καταναλωτών). Η «εσωτερική υποτίμηση» υπήρξε μονομερής.

Για αυτή την ασυμμετρία πότε θα μιλήσουμε;

Ο κ. Μάνος Μασσαγγάνης είναι καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου, επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΠ.